

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвеев

РОБОЧА ПРОГРАМА

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

(назва навчальної дисципліни)

підготовки перший (бакалаврський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 08 Право
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 081 Право
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни дисципліна загальної підготовки

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

І.В.Шаповалова

(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою теорії та історії держави і права
протокол № 1
від «28»серпня 2020 року

Завідувач кафедри

Є.О. Гіда

Розробники: Матвеев Сергій Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави та права.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі „Право”. Дисципліна є фундаментальною, базовою наукою в системі юридичних наук, яка формує загально-правовий світогляд майбутніх юристів. Теорія держави і права досліджує основні властивості держави та права як складних соціальних явищ, процеси їх виникнення, становлення та перспективи розвитку, розробляє методологію їх наукового осмислення, формує державну і правову картину світу.

Предметом вивчення дисципліни *«Теорія держави та права»* є теоретичні юридичні наукові знання щодо базових характеристик різних держав та правових систем, методів їх пізнання у вигляді різноманітних теорій, понять та інших теоретичних конструкцій, які стають теоретичною та методологічною основою для дослідження державних і правових явищ іншими юридичними науками.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 годин 10 кредитів ECTS.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладення навчальної дисципліни *«Теорія держави та права»* є оволодіння студентами системою загальнотеоретичних сучасних знань про основні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, а також формування у студентів професійної правової культури, орієнтованої на загальнолюдські ідеали і цінності та методологічних, базових основ наукового розуміння держави і права, державно - правових явищ, розвитку правового мислення.

Основними завданнями вивчення дисципліни *«Теорія держави та права»* є визначення загальних, специфічних об'єктивних закономірностей розвитку державно-правової дійсності, форм і способів впливу держави і права на людину, що дозволить зрозуміти природу державно-правових явищ і їх роль у розвитку людської цивілізації розгляд у курсі базових державно-правових понять, що є вихідними логічними засадами для галузевих юридичних наук та спеціальних правових дисциплін, ступінь засвоєння яких істотно вплине на подальше вивчення інших юридичних наук; вивчення природи і закономірностей розвитку державно-правової сфери життя суспільства в рамках системного підходу, в якому теорія держави і права виступає як фундамент юридичного світогляду, мислення і культури майбутніх спеціалістів-правознавців.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Теорія держави та права» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2	Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен досягти таких запланованих результатів навчання:

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР4	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
ПР9	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
ПР13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
ПР18	Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
ПР21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

4. Структура навчальної дисципліни

Найменування тем курсу	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекції	семіна	СРС	ІКР		лекції	семіна	СРС	ІКР	
СЕМЕСТР 1											
Змістовий модуль 1 «Вступ до загальнотеоретичної юриспруденції. Теоретико-методологічні засади держави»											
Тема 1. Предмет і метод Теорії держави та права	19	2	2	0	0	15	19	0,5	0,5	0	0
Тема 2. Поняття та ознаки держави.	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 3. Держава і політична система суспільства	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 4. Походження та етапи розвитку держави	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 5. Сутність і типи держави	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Разом за змістовим модулем 1	75	10	10	0	0	55	75	2,5	2,5	0	0
Змістовий модуль 2. «Правова реальність як прояв правового життя»											
Тема 6. Форма держави	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 7. Механізм держави	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 8. Функції держави	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 9. Громадянське суспільство і держава	14	2	2	0	0	10	14	0,5	0,5	0	0
Тема 10. Правова, соціальна і національна держава	19	2	2	0	0	15	19	0,5	0,5	0	0
Разом за змістовим модулем 2	75	10	10	0	0	55	75	2,5	2,5	0	0
Разом за I СЕМЕСТР	150	20	20	0	0	110	150	5	5	0	0
Форма модульного контролю	ЗАЛІК										

СЕМЕСТР II												
Змістовий модуль 3. «Право як соціальне явище»												
Тема 11. Поняття, сутність і соціальна цінність права	8	2	2	0	0	4	8	0,5	0,5	0	0	7
Тема 12. Походження права. Праворозуміння	10	0	0	0	0	1 0	10	0	0	0	0	10
Тема 13. Принципи права. Роль і ефективність права.	8	2	2	0	0	4	8	0,5	0,5	0	0	7
Тема 14. Правове регулювання та його механізм.	8	2	2	0	0	4	8	0,5	0,5	0	0	7
Тема 15. Норми права.	8	2	2	0	0	4	8	0,5	0,5	0	0	7
Тема 16. Право і закон.	10	0	0	0	0	1 0	10	0	0	0	0	10
Тема 17. Форми та джерела права	6	2	2	0	0	2	6	0,5	0,5	0	0	5
Тема 18. Правоутворення і правотворчість.	10	0	0	0	0	1 0	10	0	0	0	0	10
Тема 19. Правова система. Правові системи сучасності.	6	2	2	0	0	2	6	0,5	0,5	0	0	5
Тема 20. Система права. Система законодавства.	10	0	0	0	0	1 0	10	0	0	0	0	10
Тема 21. Систематизація нормативно-правових актів.	10	0	0	0	0	1 0	10	0	0	0	0	10
Разом за змістовим модулем 3	94	1 2	1 2	0	0	7 0	94	3	3	0	0	88
Змістовий модуль 4. «Правова реальність як прояв правового життя»												
Тема 22. Правові відносини. Юридичні факти.	8	2	2	0	0	4	8	0, 5	0, 5	0	0	7
Тема 23. Юридична відповідальність.	8	2	2	0	0	4	8	0, 5	0, 5	0	0	7
Тема 24. Реалізація права. Застосування права.	8	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8
Тема 25. Тлумачення права	8	2	2	0	0	4	8	0, 5	0, 5	0	0	7
Тема 26. Поведінка людей у правовій сфері	8	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8
Тема 27. Законність, правопорядок і дисципліна	8	2	2	0	0	4	8	0, 5	0, 5	0	0	7
Тема 28. Правова свідомість і правова культура та шляхи їх формування	8	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8
Разом за змістовим модулем 4	56	8	8	0	0	40	56	2	2	0	0	52
Разом за II СЕМЕСТР	150	20	20	0	0	110	150	5	5	0	0	140
Форма модульного контролю	ЕКЗАМЕН											
ВСЬОГО	300	40	40	0	0	220	300	10	10	0	0	280

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Зміст курсу: Предмет і метод Теорії держави та права. Поняття та ознаки держави. Держава і політична система суспільства. Походження та етапи розвитку держави. Сутність і типи держави. Форма держави. Механізм держави. Функції держави. Громадянське суспільство і держава. Правова, соціальна і національна держава. Поняття, сутність і соціальна цінність права. Походження права. Праворозуміння. Принципи права. Роль і ефективність права. Правове регулювання та його механізм. Норми права. Право і закон. Форми та джерела права. Правоутворення і правотворчість. Правова система. Правові системи сучасності. Система права. Система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів. Правові відносини. Юридичні факти. Юридична відповідальність. Реалізація права. Застосування права. Тлумачення права. Поведінка людей у правовій сфері. Законність, правопорядок і дисципліна. Правова свідомість і правова культура та шляхи їх формування.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА.

Проблема предмету та структури теорії держави і права як науки на сучасному етапі. Актуальні проблеми дослідження загальних закономірностей та специфічних особливостей розвитку держави і права. Категорії теорії держави і права та їх методологічне значення. Місце теорій держави і права в системі юридичних наук та в системі наукових знань.

Методологія теорії держави і права. Поняття і значення методології теорії держави і права. Багатоманітність та класифікація методів пізнання держави і права на сучасному етапі. Філософські засади теорії держави і права. Поєднання філософських та загальнонаукових методів при вивченні держави і права. Синергетична парадигма у дослідженні державно-правових явищ.

Теорія держави і права як навчальна дисципліна. Структура та значення курсу «Теорія держави і права» для підготовки студентів – юристів.

Тема 2. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДЕРЖАВИ.

Поняття соціальної організації, соціальної влади, соціального регулювання. Відмінність держави від інших соціальних організацій суспільства. Основні ознаки держави. Суверенітет держави та його ознаки. Аспекти розуміння держави: субстанціональний, атрибутивний, інституціональний, міжнародний та ін.

Тема 3. ДЕРЖАВА І ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Політична система суспільства, її структура та основні функції. Суб'єкти політичної системи. Політична система України. Місце і роль держави в політичній системі суспільства. Політична і державна влада. Специфічні властивості державної влади. Форми взаємодії держави з іншими суб'єктами політичної системи. Держава - центральний елемент політичної системи суспільства.

Тема 4. ПОХОДЖЕННЯ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Умови та причини виникнення держави. Ознаки, що відрізняють державу від соціальної організації первісного суспільства. Закономірності і етапи розвитку держави. Основні теорії походження держави: теологічна, патріархальна, природно-правова або договірна, теорія походження держави Г.В.Ф. Гегеля, органічна теорія, теорія насильства, психологічна теорія, марксистська та інші теорії походження держави.

Тема 5. СУТНІСТЬ І ТИПИ ДЕРЖАВИ

Сутність держави як суспільного явища. Проблема оцінки сутності держави та основні підходи у дослідженні цього питання: класовий, загальнодемократичний або загальносоціальний, технократичний, елітарний, національний, релігійний, географічний та ін. Соціальне призначення та соціальна цінність держави. Цінність як проблема науки про державу та система критеріїв оцінки.

Поняття типу держави. Сучасний погляд на проблему типології держав. Історичний тип держави. Основні підходи до типології держав: формаційний підхід, цивілізаційний підхід, класифікація за політичним (державно-правовим режимом) та ін. критеріями.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II.

Тема 6. ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття форми держави. Співвідношення форми держави і її сутності. Форми правління, їх основні види і риси. Монархія і республіка.

Поняття і види державного устрою. Складна і проста держава. Унітарна держава, федерація, імперія, їх основні ознаки і особливості. Відмінність між федерацією та конфедерацією. Співдружність і співтовариство держав. Роль економічних, політичних, національних та інших факторів у виборі форми держави.

Поняття державного (політичного) режиму і його співвідношення з формою правління і державним устроєм. Види державних режимів. Демократичний, авторитарний, тоталітарний режими: поняття та ознаки.

Особливості елементів форми Української держави. Традиції української державності та перспективи розвитку української держави.

Тема 7. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

Поняття механізму держави. Широке і вузьке розуміння механізму держави. Механізм держави як система державних органів і організацій та інших інститутів держави, які складають її політичну, економічну, соціальну, ідеологічну та культурну (духовну) основу. Елементи юридичного механізму держави. Державні органи: поняття, основні ознаки і види, принципи організації і діяльності. Поняття державного апарату і його співвідношення з механізмом держави. Принцип розподілу влад і структура державного апарату. Вимоги до державного апарату та основні засади його діяльності в умовах демократичної, правової, соціальної держави. Гарантії діяльності органів державної влади. Проблеми удосконалення організації і діяльності механізму української держави.

Тема 8. ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Поняття функцій держави, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Розвиток функцій та їх залежність від сутності і форми держави. Класифікація функцій держави та їх еволюція. Зовнішні і внутрішні функції. Основні і неосновні функції. Постійні і тимчасові функції держави. Економічні функції і особливості їх здійснення в умовах ринкової економіки.

Форми здійснення функцій держави: правова і неправова. Методи реалізації функцій держави. Класифікація та еволюція функцій української держави.

Тема 9. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА.

Поняття громадянського суспільства. Сфери громадянського суспільства: товарно-ринкова економіка, господарські і соціальні стосунки, приватне і особисте життя людей тощо. Структура громадянського суспільства. Соціальна, економічна, політична, духовно-культурна, інформаційна системи суспільства.

Проблеми взаємовпливу держави і громадянського суспільства. Механізми саморегулювання громадянського суспільства. Основні форми відновлення механізмів саморегулювання. Поняття і ознаки правової держави. Поняття і ознаки соціальної держави. Поняття і ознаки національної держави.

Тема 10. ПРАВОВА, СОЦІАЛЬНА І НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВИ

Поняття і ознаки правової держави. Сучасні концепції правової держави. Поняття і ознаки соціальної держави. Сучасні концепції соціальної держави. Поняття і ознаки національної держави.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III.

Тема 9. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАВА. ПРАВОРОЗУМІННЯ.

Поняття, сутність і зміст права. Вольовий характер регулятивної природи права. Ознаки права. Структура права. Загальносоціальне і юридичне право. Природне і позитивне право. Приватне і публічне право. Об'єктивне і суб'єктивне право. Функції права. Співвідношення держави і права. Соціальна цінність права.

Тема 10. ПОХОДЖЕННЯ ПРАВА. ПРАВОРОЗУМІННЯ.

Регулювання суспільних відносин в період первіснообщинного ладу. Обряди, ритуали, табу, звичаї. Причини, умови та закономірності виникнення права. Основні шляхи формування правових норм: санкціонування звичаїв, правовий прецедент, законотворчість. Основні теорії походження права: теологічна, природно-правова, історичної школи права, нормативістська, теорія походження права Гегеля, марксистська (класова), психологічна.

Праворозуміння як складна комплексна категорія. Аспекти праворозуміння.

Типи праворозуміння. Основні сучасні підходи до праворозуміння.

Тема 11. ПРИНЦИПИ ПРАВА. РОЛЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВА

Поняття принципів права. Класифікація принципів права. Загальносоціальні принципи та їх закріплення у Конституції України. Принципи народовладдя, демократизму, гуманізму, справедливості, невід'ємності і непорушності основних прав і свобод громадян, законності. Спеціально-юридичні галузеві і міжгалузеві принципи: єдності прав і обов'язків, рівності всіх перед законом, та ін. Принципи правотворчості, правосуддя, правосвідомості. Правові презумпції та аксіоми.

Роль права в правовій соціальній державі. Право як важливий чинник прогресивного розвитку демократичного суспільства. Ефективність права. Співвідношення результату дії норми і її мети. Загальні засади ефективності дії норм права. Ступінь ефективності конкретних правових норм. Шляхи підвищення ефективності права.

Тема 12. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО МЕХАНІЗМ

Поняття правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Об'єкт, предмет, сфери і межі правового регулювання. Методи (імперативний, диспозитивний), способи (дозвіл, заборона, зобов'язування), засоби правового регулювання (норми права, суб'єктивні права і юридичні обов'язки), форми правового регулювання (використання, виконання, додержання, застосування). Типи правового регулювання: загальнодозволений, спеціальнодозволений. Нормативно-правове та індивідуально-правове регулювання. Загальне і локальне правове регулювання. Поняття та види правового режиму.

Механізм правового регулювання: поняття, основні елементи, їх зв'язок і взаємодія. Обов'язкові та факультативні елементи механізму правового регулювання. Ефективність механізму правового регулювання. Стадії правового регулювання. Співвідношення елементів механізму та стадій правового регулювання. Місце і роль держави у функціонуванні процесу правового регулювання.

Тема 13. НОРМИ ПРАВА

Поняття правової норми, її ознаки. Види правових норм. Установчі (норми-принципи), охоронні (норми-заборони), забезпечувальні (норми-гарантії), регулятивні (норми-правила поведінки), декларативні (норми-оголошення), дефінітивні (норми-визначення), колізійні (норми-арбітри), оперативні (норми-інструменти). Структура правової норми. Диспозиція, гіпотеза, санкція та їх види. Норми права та інші соціальні норми: їх співвідношення і взаємодія.

Тема 14. ПРАВО І ЗАКОН

Поняття закону та його роль в демократичній правовій державі. Ознаки закону. Види законів. Конституційні, органічні, звичайні та надзвичайні закони. Федеральні закони та закони суб'єктів федерації. Писані і неписані закони. Правові і неправові закони. Закон як зовнішня форма права. Законодавчий текст. Реквізити і структура законів. Види статей законів. Процедура прийняття законів. Особливості законодавчого процесу в Україні. Розбіжності між поняттями "право" і "закон".

Тема 15. ФОРМИ ТА ДЖЕРЕЛА ПРАВА

Поняття форми та джерела права. Види форм права. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий акт. Нормативний договір. Міжнародно-правовий акт. Особливості форм права. Види джерел права. Нормативно-правовий акт - основне джерело права в Україні. Види нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі і за колом осіб.

Тема 16. ПРАВОУТВОРЕННЯ І ПРАВОТВОРЧІСТЬ

Поняття і сутність правоутворення. Роль держави в процесі правоутворення. Етапи правоутворення. Процес правотворчості і його стадії. Принципи правотворчості: гуманізм, демократизм, науковість, правовідповідність. Види і суб'єкти правотворчості. Правотворчість компетентних державних органів, безпосередня правотворчість народу (референдуми), санкціонування державою правових норм створених поза державними органами. Юридична техніка.

Юридична термінологія та юридичні конструкції. Юридичний стиль та юридична мова. Проблеми сучасної української юридичної термінології.

Тема 17. ПРАВОВА СИСТЕМА. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ

Поняття і основні елементи правової системи. Структура сучасних правових систем. Особливості розвитку сучасних правових систем. Поняття правової сім'ї. Англо-саксонська, романо-німецька, мусульманська правові системи, системи традиційного (звичаєвого) права та ін. Особливості радянської правової системи. Становлення правової системи України: традиції і перспективи розвитку.

Тема 18. СИСТЕМА ПРАВА. СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Поняття і структура системи права. Юридична норма, інститут права, галузь і підгалузь права. Розуміння терміну законодавство. Поняття системи законодавства. Горизонтальна (галузева) і вертикальна (ієрархічна) будова системи законодавства. Державно – організаційна будова системи законодавства (у федераціях). Співвідношення системи права і системи законодавства. Тенденції розвитку системи права і системи законодавства в сучасній Україні.

Тема 19. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Систематизація законодавства: поняття і мета. Основні види систематизації законодавства: кодифікація, інкорпорація, консолідація. Зводи законів. Види кодифікованих актів. Облік законодавства та його значення для систематизації. Теоретичні проблеми кодифікації законодавства України.

Тема 20. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ

Поняття і ознаки правовідносин. Зміст правовідносин. Склад правовідносин. Суб'єкти права. Види суб'єктів правовідносин. Фізичні і юридичні особи, посадові особи. Поняття правового статусу особи. Правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність. Поняття та види правового режиму. Суб'єктивні права і обов'язки учасників правовідносин. Види правовідносин. Поняття і види об'єктів правовідносин. Матеріальні блага, духовні блага, результати діяльності суб'єктів, природні об'єкти і явища, дії суб'єктів права. Поняття і класифікація юридичних фактів. Правоутворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі юридичні факти. Події і дії. Індивідуальні юридичні акти. Прості і складні юридичні факти. Фактичний склад. Відмінність юридичних фактів від юридичних вчинків.

Тема 21. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття і мета юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Штрафна (каральна), превентивна (попереджувальна), виховна, правопоновлювальна (компенсаційна), організуюча (регулятивна) функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності: законність, справедливість, невідворотність покарання, доцільність, індивідуальність покарання, відповідальність за вину, недопустимість подвоєння відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності: кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Позитивна та ретроспективна юридична відповідальність. Юридична відповідальність як державний примус. Обставини, що виключають

юридичну відповідальність. Обставини, що звільняють від юридичної відповідальності. Юридичні факти як підстава юридичної відповідальності.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4.

Тема 22. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА. ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Поняття, форми і методи реалізації норм права. Залежність змісту юридичних механізмів реалізації права від особливостей правової системи країни. Процес (стадії) реалізації права. Форми реалізації права (додержання, виконання, використання норм права). Поняття застосування норм права як особливої форми їх реалізації. Суб'єкти застосування норм права. Сутність і значення застосування норм права. Стадії застосування права. Акти застосування права. Вимоги до правильного застосування права (законність, обґрунтованість, доцільність, справедливість. Прогалини в праві і законодавстві та шляхи їх усунення. Аналогія права і аналогія закону.

Тема 23. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА

Поняття, необхідність та цілі тлумачення норм права. Види та способи тлумачення норм права. Уявлення і роз'яснення. Способи тлумачення норм права (граматичне тлумачення, логічне, систематичне, історичне, спеціально-юридичне, телеологічне (цільове), функціональне тлумачення). Види тлумачення норм права. Тлумачення за обсягом. Офіційне тлумачення та його види: аутентичне, легальне, нормативне, правозастосовче тлумачення, казуальне тлумачення. Неофіційне тлумачення та його види. Інтерпретаційні акти, їх класифікація та зміст. Тлумачення за аналогією права і аналогією закону.

Тема 24. ПОВЕДІНКА ЛЮДЕЙ У ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Поняття, ознаки та види правової поведінки. Соціальна значимість і правова регламентація правової поведінки. Види правової поведінки. Правомірна поведінка та її види. Дії і бездіяльність. Поняття та види неправомірної поведінки. Зловживання правом. Поняття правопорушення. Ознаки правопорушення. Склад правопорушення. Види правопорушень. Об'єктивна і суб'єктивна сторона і зв'язок між ними, суб'єкт і об'єкт правопорушення. Поняття і форми вини.

Тема 25. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОПОРЯДОК І ДИСЦИПЛІНА

Поняття і зміст законності. Вимоги законності (верховенство права, верховенство закону, рівність всіх перед законом, додержання(виконання) правових актів всіма суб'єктами права, забезпечення реалізації невід'ємних прав і свобод, належне правильне і ефективне застосування права, послідовна боротьба з правопорушеннями, недопущення свавілля в діяльності посадових осіб тощо). Принципи законності (єдність, всезагальність, доцільність, справедливість законності тощо). Нормативно-правова основа законності. Гарантії законності (економічні, політичні, соціальні, ідеологічні, правові). Законність як конституційний принцип організації і діяльності державних органів. Суспільний порядок і правопорядок: поняття, елементи, зміст і співвідношення. Принципи правопорядку (визначеність, системність, організованість, державна гарантованість, усталеність, єдність правопорядку).

Поняття дисципліни та її види. Державна дисципліна.

Тема 26. ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ШЛЯХИ ЇХ ФОРМУВАННЯ

Поняття і структура правосвідомості. Раціональні і емоціональні елементи. Інформаційний, оціночний, вольовий рівні правосвідомості. Види правосвідомості. Правова ідеологія і правова психологія. Буденна, професійна, наукова (теоретична) правосвідомість. Індивідуальна, групова, масова, суспільна правосвідомість. Джерела формування правосвідомості. Соціальна практика і її роль у формуванні правосвідомості. Функції правосвідомості: пізнавальна, оціночна, регулятивна, ціннісна.

Поняття правової культури. Фактори, що впливають на рівень розвитку правової культури. Основні елементи правової культури: право, правосвідомість, правові відносини, правова поведінка, законність і правопорядок, правотворча діяльність, правова наука. Рівні і показники правової культури. Види правової культури. Індивідуальна, групова, суспільна правова культура. Правовий нігілізм та шляхи його подолання.

Правове виховання як засіб формування правосвідомості і правової культури. Поняття і система правового виховання. Цілі, методи, форми і принципи правового виховання. Правова освіта.

6. Теми лекцій

№ пп	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Предмет і метод Теорії держави та права	2	0,5
2	Поняття та ознаки держави.	2	0,5
3	Держава і політична система суспільства	2	0,5
4	Походження та етапи розвитку держави	2	0,5
5	Сутність і типи держави	2	0,5
6	Форма держави	2	0,5
7	Механізм держави	2	0,5
8	Функції держави	2	0,5
9	Громадянське суспільство і держава	2	0,5
10	Правова, соціальна і національна держава	2	0,5
11	Поняття, сутність і соціальна цінність права	2	0,5

12	Принципи права. Роль і ефективність права.	2	0,5
13	Правове регулювання та його механізм.	2	0,5
14	Норми права.	2	0,5
15	Форми та джерела права	2	0,5
16	Правова система. Правові системи сучасності.	2	0,5
17	Правові відносини. Юридичні факти.	2	0,5
18	Юридична відповідальність.	2	0,5
19	Глумачення права	2	0,5
20	Законність, правопорядок і дисципліна	2	0,5
Усього годин		40	10

7. Теми практичних занять

№ пп	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	<i>Не заплановано навчальним планом</i>		

8. Теми семінарських занять

№ пп	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заоч на форма
1	Предмет і метод Теорії держави та права	2	0,5
2	Поняття та ознаки держави.	2	0,5
3	Держава і політична система суспільства	2	0,5
4	Походження та етапи розвитку держави	2	0,5
5	Сутність і типи держави	2	0,5
6	Форма держави	2	0,5
7	Механізм держави	2	0,5
8	Функції держави	2	0,5
9	Громадянське суспільство і держава	2	0,5
10	Правова, соціальна і національна держава	2	0,5
11	Поняття, сутність і соціальна цінність права	2	0,5

12	Принципи права. Роль і ефективність права.	2	0,5
13	Правове регулювання та його механізм.	2	0,5
14	Норми права.	2	0,5
15	Форми та джерела права	2	0,5
16	Правова система. Правові системи сучасності.	2	0,5
17	Правові відносини. Юридичні факти.	2	0,5
18	Юридична відповідальність.	2	0,5
19	Тлумачення права	2	0,5
20	Законність, правопорядок і дисципліна	2	0,5
Усього годин		40	10

9. Теми лабораторних занять

№ пп	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	<i>Не заплановано навчальним планом</i>	-	-

10. Теми самостійної роботи

№ пп	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет і метод Теорії держави та права	15	18
2	Поняття та ознаки держави.	10	13
3	Держава і політична система суспільства	10	13
4	Походження та етапи розвитку держави	10	13
5	Сутність і типи держави	10	13
6	Форма держави	10	13
7	Механізм держави	10	13
8	Функції держави	10	13
9	Громадянське суспільство і держава	10	13
10	Правова, соціальна і національна держава	15	18

11	Поняття, сутність і соціальна цінність права	8	7
12	Походження права. раворозуміння	10	10
13	Принципи права. Роль і ефективність права.	8	7
14	Правове регулювання та його механізм.	8	7
15	Норми права.	8	7
16	Право і закон.	10	10
17	Форми та джерела права	6	5
18	Правоутворення і правотворчість.	10	10
19	Правова система. Правові системи сучасності.	6	5
20	Система права. Система законодавства.	10	10
21	Систематизація нормативно-правових актів.	10	10
22	Правові відносини. Юридичні факти.	8	7
23	Юридична відповідальність.	8	7
24	Реалізація права. Застосування права.	8	8
25	Тлумачення права	8	7
26	Поведінка людей у правовій сфері	8	8
27	Законність, правопорядок і дисципліна	8	7
28	Правова свідомість і правова культура та шляхи їх формування	8	8
Усього годин		220	280

11. Завдання для самостійної роботи

1.1.

1. В чому полягають відмінності предмету правознавства та предмету ТДП?
2. Чим відрізняються предмет та об'єкт дослідження?
3. Як Ви розумієте сутність методу історизму?
4. Що означає використання системно-функціонального методу дослідження?
5. Розкрийте роль теоретико-юридичних знань для виконання повноважень слідчого (оперативного працівника, адвоката, прокурора).
6. Що таке суспільство?
7. Яке місце займає держава в сучасному суспільстві?
8. Що таке соціальне регулювання?
9. Що означає суверенітет державної влади?
10. Чи можна говорити про наявність апарату примусу та апарату управління як ознаки держави?
11. В чому особливості виникнення державності у слов'янських народів?
12. Чи може політична партія впливати на державу як на суб'єкта політичної системи?
13. Як може відбуватися співробітництво між державою та політичною партією?

14. Що означає політичний плюралізм?
15. Який термін ширший за обсягом – державна влада чи політична влада?
16. Ви бачите політичне майбутнє України?
17. З яких елементів складається поняття “форма держави”?
18. Як Ви розумієте поняття і види форм правління?
19. Як Ви розумієте поняття “державний устрій”?
20. Як Ви розумієте поняття та ознаки унітарної держави?
21. Як Ви розумієте поняття та види державно-правових режимів?
22. Як Ви розумієте поняття функцій держави?
23. У чому полягає зміст основних і неосновних функцій держави?
24. Як Ви розумієте поняття і зміст постійних і тимчасових функцій держави?
25. У чому полягає поняття і зміст внутрішніх і зовнішніх функцій держави?
26. Які є форми і методи здійснення державних функцій?
27. Як Ви розумієте роль і завдання ОВС у здійсненні функцій держави?
28. Що Ви розумієте під поняттям "механізм держави"?
29. Чим різняться державні підприємства та державні установи?
30. Які риси притаманні органу держави?
31. Як Ви розумієте загальне поняття "державний апарат"?
32. Яка структура державного апарату України?
33. Що розуміється під теорією "розподілу влад"?
34. Визначте місце ОВС у механізмі Української держави.

1.2.

1. Назвіть основні передумови виникнення права.
2. Розкрийте основні етапи формування права.
3. Назвіть особливості кожного історичного типу права.
4. Як на Вашу думку пов'язані між собою такі поняття як сутність та зміст права?
5. Що Ви знаєте про загально-соціальні та спеціально-юридичні функції права?
6. Які Ви знаєте види права?
7. Що означає термін "праворозуміння"?
8. Що розуміється під правом? Чи можливо дати однозначну відповідь на це питання?
9. Яке взаємовідношення права з економікою, політикою, культурою?
10. Що таке формальна визначеність права?
11. Що означає нормативність права?
12. Що розуміється під принципами права?
13. Назвіть основні форми права.
14. Що розуміють під системою права?
15. Назвіть структурні елементи системи права.
16. Які основні галузі системи права Ви можете виділити?
17. Чи формуються нові галузі права в сучасних умовах реформування української державності і правової системи?
18. Що таке правовий інститут? Які види правових інститутів Ви можете назвати?
19. Дайте визначення публічного і приватного права. Яке їхнє системне співвідношення.
20. Дайте визначення предмета і метода правового регулювання.
21. Що розуміють під "правовою системою"? Які її елементи?
22. Як співвідносяться поняття "система права" і "правова система"?
23. Що означає поняття "система законодавства"?
24. Ознаки норм права, що відрізняють їх від інших соціальних норм.
25. В чому полягають особливості правоутворення публічного і приватного, об'єктивного і

суб'єктивного права.

26. Що таке нормативно-правовий акт?
27. В чому сутність активної та пасивної форми реалізації норм права?
28. Чому застосування – це особлива форма реалізації норм права?
29. В чому відмінність правозастосовчих актів від нормативно-правових?
30. Що таке тлумачення норм права?
31. Які Ви знаєте види тлумачення за обсягом?
32. В чому полягає значення тлумачення в діяльності ОВС?
33. Яку структуру мають правовідносини?
34. Що таке суб'єктивне право? Які структурні елементи юридичного об'язку Ви знаєте?

1.3.

1. В чому полягає механізм здійснення правової поведінки?
2. Які Ви можете назвати елементи механізму правової поведінки?
3. Які можна виділити причини і умови скоєння правопорушення?
4. В чому полягає роль ОВС по попередженню правопорушень?
5. Чи правильне твердження про те, що юридична відповідальність як вид соціальної відповідальності?
6. Які Ви знаєте види юридичної відповідальності?
7. Співвідношення суспільного порядку і правопорядку.
8. Зміст поняття "режим законності"?
9. Розуміння поняття верховенства права.
10. Співвідношення законності і доцільності.
11. Поняття єдності законності.
12. Законність і демократія, законність і культура.
13. Поняття гарантії законності.
14. В чому полягає роль зміцнення державної дисципліни в діяльності державних органів.
15. Які Ви знаєте функції правосвідомості?
16. Правова ідеологія і правова психологія. Який зв'язок між ними?
17. Співвідношення понять правова держава і правова культура.
18. Зміст правової культури індивіда.
19. Правове регулювання як функція права.
20. Які Ви можете назвати фактори забезпечення ефективності правового регулювання?
21. Особливості правового регулювання за участю працівників ОВС.
22. Які існують сфери і межі правового регулювання.
23. Співвідношення правового регулювання з іншими видами регулювання
24. Юридичні установи та їх роль в правовій системі країни.
25. В чому полягає зв'язок законодавства з юридичною практикою.
26. Який вплив правової ідеології на систему права?
27. Які існують функції юридичної практики.
28. Значення порівняльного законодавства для розвитку національних правових систем.
29. Інститути і інші органи Європейського союзу.
30. Особливості правових систем різних країн.
31. Поняття і структура правоохоронної діяльності.
32. Місце і роль правоохоронних органів в системі апарату держави.
33. Нормативна база правоохоронної діяльності.
34. Суб'єкти правоохоронної діяльності.
35. Функції правоохоронних органів.

36. Зміст суб'єктивного права і юридичного обов'язку.
37. Поняття громадянства. Характеристика його структурних елементів.
38. Поняття гарантій прав і свобод громадян. Роль держави в забезпеченні прав і свобод громадян.

1.4.

1. Охарактеризуйте порівняльне правознавство і визначіть типологію правових систем.
2. Охарактеризуйте романо-германську правову сім'ю.
3. Англосаксонська правова сім'я: історія виникнення, структура та джерела
4. Соціалістична правова сім'я.
5. Мусульманська правова сім'я.
6. Сім'я традиційного права.
7. Значення порівняльного правознавства для підготовки юристів.
8. Назвіть основні причини різноманіття концепцій про державу в сучасному державно-правовому мисленні.
9. Дайте характеристику держави в доктринах соціологічного спрямування.
10. Покажіть місце і роль держави в юридичних теоріях.
11. Розкрийте сутність та взаємодію анархізму, етатизму і держави.
12. Назвіть основні сучасні концепції право розуміння.
13. Джерела права в соціологічній та психологічних концепціях.
14. Поняття позитивізму та нормативізму.
15. Види природних прав.
16. Охарактеризуйте інтегративну теорію права.

Теми рефератів

Тема 3.

1. Причини розкладу первіснообщинного ладу і виникнення держави.
2. Особливості виникнення держав Сходу.
3. Теорії походження Давньоруської (Давньоукраїнської) держави.

Тема 7.

1. Види функцій держави та їх еволюція.
2. Форми і методи здійснення функцій держави.
3. Класифікація та еволюція функцій української держави.

Тема 11.

1. Причини і умови виникнення права.
2. Основні закономірності і етапи розвитку права. Історичні типи права.
3. Основні теорії виникнення права.

Тема 13.

1. Правова норма: поняття, ознаки.
2. Види правових норм.
3. Структура правової норми.
4. Норми права та інші соціальні норми: співвідношення та взаємодія.

Тема 14.

1. Відмінність між правом і законом.
2. Право як критерій якості закону.

Тема 24.

1. Поняття і ознаки правової поведінки.
2. Соціальна значимість і правова регламентація правової поведінки.
3. Види правової поведінки. Правомірна поведінка.
4. Ознаки правопорушення. Склад правопорушення.
5. Види правопорушень.

Тема 25.

1. Право, закон і законність.
2. Законність і демократія. Принципи законності.
3. Поняття правопорядку. Законність і правопорядок.
4. Гарантії законності і правопорядку.
5. Режим законності і забезпечення прав громадян.
6. Державна дисципліна.

Тема 26.

1. Поняття і структура правосвідомості. Види правосвідомості.
2. Шляхи та джерела формування правосвідомості.
3. Поняття та основні елементи правової культури.
4. Правове виховання як засіб формування правової свідомості і правової культури.

Примітка: Теми наукових рефератів можуть також обиратись студентами за індивідуальним бажанням за умови узгодження з викладачем.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання № 1

1. Назвіть теорію, яка пов'язує виникнення держави із суспільною еволюцією: від сім'ї (родини) до громади і до держави:
 - a) теологічна;
 - b) договірна;
 - c) гідравлічна;
 - d) патріархальна

Завдання № 2

Назвіть теорію, яка причиною виникнення держави називає божественну волю:

- a) патріархальна; b) гідравлічна;
- c) теологічна; d) договірна

Завдання № 3

Назвіть теорію, що пов'язує походження держави із необхідністю організації іригаційних робіт:

- a) теологічна;
- b) гідравлічна;
- c) договірна;
- d) патріархальна

Завдання № 4

Назвіть теорію, що пов'язує походження держави із результатом суспільної угодилюдей:

- a) теологічна;
- b) договірна;
- c) патріархальна;
- d) гідравлічна

Завдання № 5

Назвіть теорію, що пов'язує походження держави із результатом завоювання певних територій:

- a) психологічна;
- b) соціально-економічна;
- c) насильства;
- d) органічна

Завдання № 6

Назвіть теорію, що пояснює походження держави із особливостей психіки людини, усвідомлення людьми необхідності певних моделей поведінки:

- a) органічна;
- b) насильства;
- c) психологічна;
- d) соціально-економічна

Завдання № 7

Назвіть теорію, що пояснює походження держави із закономірностей розвитку природи:

- a) соціально-економічна;
- b) органічна;
- c) насильства;
- d) психологічна

Завдання № 8

Позначте відповіді, у яких правильно названі причини утворення первісних держав:
поділ суспільства на соціальні групи з відмінними інтересами; розвиток засобів масової інформації;
поява комп'ютерів ;
необхідність управління загальними справами

Завдання № 9

Позначте відповіді, у яких правильно названі причини утворення первісних держав:
поява комп'ютерів ;
захист від нападу зовнішніх ворогів;
розвиток засобів масової інформації; завоювання інших народів та територій

Завдання № 10

Позначте відповіді, у яких правильно названі способи утворення сучасних держав:
завоювання інших народів;
захист своєї держави;
розпад держав; об'єднання держав

Завдання № 11

Організація політичної влади у суспільстві, яка забезпечує його цілісність, функціонування та розвиток шляхом управління та координації інтересів різних соціальних груп:

- a) демократія;
- b) механізм держави;
- c) громадянське суспільство;
- d) держава

Завдання № 12

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки держави: територія; самоврядування; суверенітет; рівність членів суспільства

Завдання № 13

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки держави:
- самоврядування;
- рівність членів суспільства;
- населення;
управління загальносуспільними справами

Завдання № 14

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки держави:
рівність членів суспільства;
самоврядування; наявність норм права;
наявність специфічного апарату управління та примусу

Завдання № 15

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки держави: суверенітет;
рівність членів суспільства; наявність території; самоврядування

Завдання № 16

Сутність держави:

- a) сукупність внутрішніх характерних рис держави, що вказують інтереси якої частини суспільства або всього суспільства здатна задовольнити конкретна держава;
- b) організація політичної влади населення;
- c) засоби й методи діяльності держави;
- d) система загальнообов'язкових правил поведінки

Завдання № 17

Сутність держави:

- a) сукупність внутрішніх характерних рис держави, що вказують інтереси якої частини суспільства або всього суспільства здатна задовольнити конкретна держава;
- b) організація політичної влади населення;
- c) засоби й методи діяльності держави;
- d) суверенітет

Завдання № 18

Сутність держави:

- a) сукупність внутрішніх характерних рис держави, що вказують інтереси якої частини суспільства або всього суспільства здатна задовольнити конкретна держава;
- b) організація політичної влади населення;
- c) засоби й методи діяльності держави;
- d) рівність членів суспільства

Завдання № 19

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки держави, що відрізняють їх від інших організацій сучасного суспільства:
наявність специфічного апарату управління і примусу;
встановлення норм права;
демократичний принцип прийняття рішень самоврядування

Завдання № 20

Система державних органів, наділених державно-владними повноваженнями:

- a) механізм держави;
- b) демократія;
- c) апарат держави;
- d) громадянське суспільство

Завдання № 21

Забезпечення цілісності суспільства шляхом управління загальносуспільними справами – це:

- a) призначення держави;
- b) демократія;

- c) механізм держави;
- d) сутність держави

Завдання № 22

Історичний тип держави:

- a) суттєві риси, притаманні державам одного історичного періоду;
- b) стародавні, середньовічні, нові та новітні (сучасні) держави;
- c) найбільш суттєві риси й ознаки держав однієї економічної формації й одного економічного базису;
- d) соціальна сутність держави

Завдання № 23

Структуру механізму держави становлять:

- апарат держави;
- державні підприємства і установи;
- трудова колективи;
- політичні партії.

Завдання № 24

Орган держави це:

- a) структурно організований колектив державних службовців;
- b) організація, утворена на підставі закону;
- c) об'єднання громадян;
- d) посадові особи

Завдання № 25

Сукупність найбільш суттєвих ознак, притаманних групі держав в конкретно-історичних умовах :

- a) державний режим;
- b) тип держави;
- c) держава;
- d) форма держави

Завдання № 26 Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за формаційним підходом:

- космічна;
- буржуазна;
- економічна;
- феодальна

Завдання № 27

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за цивілізаційним підходом:

- з розвинутою економікою;
- первинна;
- теократична;
- феодальна

Завдання № 28

Форма правління в Україні:

- a) президентська республіка;
- b) олігархія;

- c) парламентська республіка;
- d) змішана республіка

Завдання № 29

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи вторинних держав за цивілізаційним підходом:

- ісламська;
- західна;
- буржуазна;
- рабовласницька;

Завдання № 30

За формою державного устрою Україна є:

- a) унітарною державою;
- b) федерацією;
- c) імперією;
- d) конфедерацією

Завдання № 31

За формою державного режиму Україна є:

- a) демократичною;
- b) олігархічною;
- c) авторитарною;
- d) тоталітарною

Завдання № 32

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за релігійним підходом:

- теократичні;
- світські;
- консервативні;
- економічні

Завдання № 33

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за видом релігії:

- католицькі;
- православні;
- консервативні;
- економічні

Завдання № 34

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за видом релігії:

- консервативні;
- ісламські;
- економічні;
- християнські

Завдання № 35

Позначте особливості парламентської республіки:

- глава держави президент, обирається парламентом;
- уряд формується з представницьких партій, що одержали більшість в парламенті;
- президент є главою уряду і здійснює виконавчу владу;
- глава держави президент, обирається всенародно

Завдання № 36

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за географічним критерієм: східні; економічні; західні; політичні

Завдання № 37

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за географічним критерієм: європейські; азійські; економічні; політичні

Завдання № 38

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за географічним критерієм: політичні; американські; економічні; африканські

Завдання № 39

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за устроєм: економічна; політична; федеративна; унітарна

Завдання № 40

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за формою правління: республіка; політична; монархія; економічна

Завдання № 41

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за політичним режимом: економічна; демократична; політична; авторитарна

Завдання № 42

Позначте відповіді, у яких правильно вказані типи держав за політичним режимом: політична; тоталітарна; економічна; ліберальна

Завдання № 43

Основні напрями діяльності держави, які розкривають її соціальну сутність і спрямованість:

- a) форма держави;
- b) держава;
- c) функції держави;
- d) режим

Завдання № 44

Позначте відповіді, у яких правильно вказані функції держави за сферами суспільного життя:

- основні;
- економічні;
- постійні;
- політичні

Завдання № 45

Позначте відповіді, у яких правильно вказані функції держави за соціальним значенням державної діяльності:

- основні;
- внутрішні;
- зовнішні;
- неосновні

Завдання № 46

Позначте відповіді, у яких правильно вказані види функцій держави за часом їх здійснення:

- тимчасові;
- неосновні;
- постійні;
- основні

Завдання № 47

Позначте відповіді, у яких правильно вказані види функцій держави за їх територіальною спрямованістю:

- внутрішні;
- зовнішні;
- ідеологічні;
- основні

Завдання № 48

Вкажіть, до якого виду функцій держави відноситься діяльність по створенню механізму захисту особи:

- a) культурно-виховна;
- b) гуманістична;
- c) економічна;
- d) ідеологічна

Завдання № 49

Вкажіть, до якого виду функцій держави відноситься діяльність по створенню системи загальноосвітніх установ:

- a) гуманістична;
- b) культурно-виховна;
- c) економічна;
- d) політична

Завдання № 50

Вкажіть, до якого виду функцій держави відноситься участь держави у розв'язанні глобальних господарських проблем:

- a) культурно-виховна;
- b) економічна;
- c) політична;
- d) гуманістична

Завдання № 51

Вкажіть, до якого виду функцій держави відноситься участь військових підрозділів України в складі миротворчих контингентів:

- політична;
- культурно-виховна;
- гуманістична;
- економічна

Завдання № 52

Система способів та засобів організації і здійснення державної влади:

- a) державний устрій;
- b) державне правління;
- c) форма держави;
- d) державний режим

Завдання № 53

Назвіть елементи форми держави:

- апарат держави;
- політична система;
- державний устрій;
- державне правління

Завдання № 54

Назвіть елементи форми держави:

- апарат держави;
- державний режим;
- державний устрій;
- політична система

Завдання № 55

Спосіб формування та функціонування вищих органів державної влади:

- a) форма держави;
- b) державний режим;
- c) державний устрій;
- d) форма правління

Завдання № 56

Як називається форма правління, при якій вища державна влада здійснюється повністю або частково однією особою і передається у спадок:

- республіка;
- конфедерація;
- демократія;
- монархія

Завдання № 57

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки монархії:

- джерелом влади є народ;
- влада здійснюється однією особою;
- спадковий порядок правонаступництва вищої влади;
- вища влада здійснюється виборним органом

Завдання № 58

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки монархії:

глава держави здійснює владу одноособово та безстроково;
відсутність політичної та юридичної відповідальності глави держави за результати здійснення влади;
вища влада здійснюється виборним органом;
джерелом влади є народ

Завдання № 59

Як називається форма державного правління, при якій вища державна влада здійснюється виборним органом, що обирається населенням на певний строк:

- a) монархія;
- b) республіка;
- c) конфедерація;
- d) демократія

Завдання № 60

Позначте відповіді, у яких правильно вказані ознаки республіки:
глава держави здійснює владу одноособово та безстроково;
відсутність політичної та юридичної відповідальності глави держави за результати здійснення влади;
суб'єктом формування влади є народ;
вищі державні органи є виборними

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диф.заліку\екзамену)

1. Предмет теорії держави і права.
2. Методологія теорії держави і права.
3. Функції теорії держави і права.
4. Система юридичних наук та місце в ній теорії держави і права.
5. Поняття держави.
6. Сутність держави.
7. Типи держави.
8. Головні ознаки держави.
9. Поняття та ознаки суверенітету державної влади.
10. Закономірності розвитку держави.
11. Теорії походження держави.
12. Громадянське суспільство і держава.
13. Правова держава: поняття і ознаки.
14. Поняття та ознаки соціальної держави.
15. Національна держава: поняття та ознаки.
16. Політична система: поняття, елементи.
17. Держава в політичній системі суспільства.
18. Поняття державної влади.
19. Співвідношення політичної і державної влади..
20. Функції держави.

21. Форми і методи здійснення функцій держави.
22. Форма держави: поняття, складові елементи.
23. Форма правління: поняття, ознаки, види.
24. Державний устрій: поняття, ознаки, види.
25. Державний режим: поняття, ознаки, види.
26. Механізм держави: поняття, сучасні підходи до розуміння, складові елементи.
27. Апарат держави: поняття, структура, принципи діяльності і організації.
28. Орган держави: поняття, види.
29. Поняття права.
30. Розуміння права у світовій і вітчизняній юриспруденції.
31. Сутність права.
32. Принципи права: поняття та класифікація.
33. Право і закон: взаємозв'язок та розбіжності.
34. Функції права: поняття та види.
35. Форми та методи здійснення функцій держави.
36. Соціальна цінність права.
37. Форми права: поняття та класифікація.
38. Джерела права: поняття та система.
39. Нормативно-правовий акт.
40. Нормативний договір.
41. Правовий прецедент.
42. Правовий звичай.
43. Право в системі соціальних норм.
44. Суб'єктивне право.
45. Види суб'єктивних прав.
46. Об'єктивне право.
47. Публічне і приватне право.
48. Матеріальне і процесуальне право.
49. Правова норма: поняття і структура.
50. Поняття і види диспозицій, гіпотез і санкцій правових норм.
51. Види правових норм.
52. Зовнішній вираз правових норм.
53. Правова система: структура і елементи.
54. Поняття правової сім'ї.
55. Класифікація сучасних правових систем.
56. Правова система України.
57. Система права: поняття та будова.
58. Галузі і підгалузі права.
59. Інститути права: поняття та види.
60. Поняття і будова системи законодавства.
61. Поняття і види систематизації нормативно-правових актів.
62. Поняття і види кодифікації.
63. Поняття, методи і форми реалізації норм права.
64. Стадії реалізації норм права.
65. Поняття, сутність і значення застосування норм права.

66. Стадії застосування правових норм.
67. Застосування права за аналогією.
68. Правозастосовчі акти: поняття, види, зміст.
69. Поняття і мета тлумачення права.
70. Види тлумачення права.
71. Тлумачення норм права за обсягом, за широтою.
72. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права.
73. Тлумачення права за аналогією.
74. Способи тлумачення правових норм.
75. Прогалини в праві і шляхи їх подолання.
76. Аналогія права і аналогія закону.
77. Поняття, ознаки, структура і зміст правовідносин.
78. Види правовідносин.
79. Юридичні факти: поняття і класифікація.
79. Правова поведінка: поняття, види.
80. Правомірна поведінка: поняття і види.
81. Правопорушення: поняття і види.
82. Поняття і форми вини.
83. Поняття юридичної відповідальності.
84. Мета і функції юридичної відповідальності.
85. Принципи юридичної відповідальності.
86. Підстави юридичної відповідальності.
87. Види юридичної відповідальності.
88. Поняття, межі і сфери правового регулювання.
89. Способи правового регулювання.
90. Стадії правового регулювання.
91. Механізм правового регулювання: поняття і елементи.
92. Стадії процесу правового регулювання.
93. Ефективність правового регулювання.
94. Юридична техніка.
95. Поняття і сутність правоутворення.
96. Етапи і шляхи правоутворення.
97. Процес (стадії) правотворчості.
98. Принципи правотворчості.
99. Поняття законності.
100. Поняття правопорядку.
101. Принципи і гарантії законності і правопорядку.
102. Поняття дисципліни і її види.
103. Суспільний порядок: поняття і елементи.
104. Правопорядок: поняття та елементи.
105. Державно-правова регламентація суспільного порядку.
106. Поняття та зміст правового статусу особи.
107. Поняття громадянського та конституційного статусу особи.
108. Поняття і структура правосвідомості.
109. Функції правосвідомості.
110. Джерела формування правосвідомості.
111. Поняття і елементи правової культури.

115. Види правової культури.

116. Правове виховання: поняття, система, форми.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- дослідницький метод
- пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Теорія держави і права» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю у вигляді *усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проектів, творчих завдань, тощо.*
- для модульного контролю у вигляді *письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.*
- для підсумкового контролю *проведення заліку або екзамену (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).*

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку

Підсумковий контроль в першому семестрі передбачає проведення диференційованого **заліку**. Підсумковий контроль в другому семестрі передбачає проведення **екзамену**.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
Реферат, есе	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
Індивідуальне завдання	1-5
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуваються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА А ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

I семестр

Поточний контроль та самостійна робота										Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							Самостійна робота
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	40	100
Модульний контроль 1 - 10					Модульний контроль 2 - 10							

II семестр

Поточний контроль та самостійна робота														Підсумковий контроль	Сума					
Змістовий модуль 3							Змістовий модуль 4									Самостійна робота				
T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26		T27	T28		
1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2	2	10	40	100
Модульний контроль 1 - 10							Модульний контроль 2 - 10													

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Теорія держави і права» узагальнено в комплексі

навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Основна література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР// [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 № 5076-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 № 1402-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
6. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрНУ України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2011. — 584 с.
7. Кельман, О. Г. Мурашин. Загальна теорія держави і права: Підручник. — К.: Кондор, 2006. — 477 с.
8. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. / М. В. Кравчук (авт.-упоряд). — К.: Алерта, 2014. — 608 с.
9. Луць Л. А.. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). - К.: Атіка, 2007.-412 с.
10. Молдован А., Озель В. Теорія держави та права: основні поняття : Навч. посіб. / А. Молдован, В. Озель. — К.: Алерта, 2017. — 100 с.
11. Передрієнко В. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Передрієнко В. О., Санагурська Г. М. - Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. - 200 с.
12. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 9-е, зі змінами. — Львів: Край, 2007. — 192 с.
13. Рудик П. А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення: навчальний посібник / П. А. Рудик. — К.: Алерта, 2016. — 288 с.
14. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. 4-те видання : Підручник / О. Ф. Скакун. — К.: Алерта, 2017. — 528 с.

Допоміжна література

1. Вдовичин І. Я. Історія політичної думки. Навчальний енциклопедичний словник - довідник / заг. ред. д. п. н. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.] — Львів: Новий Львів- 2000, 2014 р. — 765 с. — С. 695 — 698.
2. Загальна теорія держави і права / М. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богочова та ін.; За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Харків : Право, 2002.
3. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. — К.: Ваіте, 2015. — 392 с.
4. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: підручник / М. С. Кельман. — Київ: «Кондор», 2016. — 716 с.
5. Колодій А. М. Теорія держави і права / В. В. Копейчиков, С. Л. Лісенков. — К.: Юрінформ, 1995.
6. Петришин О. В., Погребняк С. П., Смородинський В. С. та ін. Теорія держави і права; за ред. О. В. Петришина. -Х.: Право, 2015. — 368 с.
7. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. — 3-тє видання. — К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. — 524 с.
8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. — 4-тє видання. — К.: Алерта, 2017. — 528 с.
9. Словничок юридичних термінів : Навч. посіб. / Уклад. В. П. Марчук. — К.: МАУП, 2003. — 128 с.
10. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. -Х.:Право, 2015. — 368 с.

11. *Теорія держави і права : навч. посіб. / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. – Київ : Кондор- Видавництво, 2016. – 332 с.*

12. *Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.*

13. Фігель Ю.О. Обмеження права на свободу віросповідання / Ю. О. Фігель // Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах близького зарубіжжя (в контексті співпраці з Європейським союзом) : Матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет конференції (Львів, 24 листопада 2014 року) / Львівська комерційна академія. – Львів: 2014. – С. 421-423.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України
5. <http://allbest.ru/union/> - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів
6. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники
7. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека
8. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні) 28. <http://www.nbuv.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки)
9. <http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського
10. <http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева).
11. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна)
12. <http://pravo.biz.ua/> - юридична бібліотека (Україна)
13. <http://www.vuzlib.net/> - економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники)
14. <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> - безкоштовна студентська бібліотека юридичних ресурсів
15. <http://lawbook.by.ru/> - бібліотека юриста
16. <http://www.tarasei.narod.ru/uchebniki.html> - правова бібліотека
17. <http://urka.ru/catalog.php?parent=57> – каталог юридических ресурсів
18. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> - електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського
19. www.lawukraine.com - каталог юриста
20. www.defence.com.ua - сам собі юрист